

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
19/2012 vp**

**Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttö-
myysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta
muuttamisesta, toimeentulotuesta annetun lain
11 §:n muuttamisesta sekä asumistukilain
15 §:n väliaikaisesta muuttamisesta**

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä syyskuuta 2012 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta, toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta sekä asumistukilain 15 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 115/2012 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan samalla määrännyt, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Pekka Paaermaa, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

- ylitarkastaja Timo Meling, työ- ja elinkeinoministeriö
- lakimies Mari Kõngäs, Kansaneläkelaitos
- ekonomisti Ilkka Kaukoranta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- lakimies Jarmo Pätäri, Akava ry
- asiantuntija, OTK Johan Åström, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- lainopillinen asiamies Harri Hellstén, Suomen Yrittäjät ry
- hallituksen jäsen Eija Tuohimaa, Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry
- toiminnanjohtaja Niina Jussila, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry
- sosiaalioikeuden professori Pentti Arajärvi.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on käsitellyt

asiaa oman toimialansa osalta.

Esityksessä ehdotetaan luopumista lomakorvauksen jakotuksesta ja puolison tulojen perusteella suoritettavasta tarveharkinnasta työmarkkinatuessa. Työttömyysturvan aktiivikorotukset

ehdotetaan etuoikeutettaviksi toimeentulotuesta. Lisäksi ehdotetaan toteutettavaksi määräaikainen työllistymisrahakokeilu ja asumistuen tarkistuksen lykkäysaikaa ehdotetaan pidennettäväksi väliaikaisesti. Esityksen tavoitteena on työttömyysturvajärjestelmän yksinkertaistaminen ja työttömyysturvan kannustavuuden lisääminen sekä sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen ja pitkäaikaistyöttömien aseman parantaminen.

Lomakorvauksen jaksotuksen poistamisesta on sovittu työmarkkinajärjestöjen raamisopimuksessa 28.11.2011. Muut ehdotuksen perustuvat valtioneuvoston 22.3.2012 antamaan rakennepoliittiseen kannanottoon.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää hallituksen esityksen tavoitteita erittäin tärkeinä ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Samalla valiokunta korostaa tarvetta huolehtia työ- ja elinkeinotoimistojen resurssien ja palvelujen riittävyydestä. Taloudelliset kannustimet eivät auta, jos työttömälle ei ole tarjolla työtä eikä hänen osaamistaan ja työmarkkina- valmiuksiaan kehittäviä toimenpiteitä.

Lomakorvauksen jaksotuksen poistaminen

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että työttömyysturvassa luovutaan lomakorvauksen jaksotuksesta vuoden 2013 alusta lähtien.

Lomakorvauksen jaksotuksen poisto parantaa monen työttömäksi joutuvan toimeentuloa työttömyyden alussa. Poistosta hyötyvät erityisesti lyhyitä määräaikaista työsuhdetta tekevät työntekijät. Näillä työntekijöillä työttömyysjakso toistuvat usein ja karttuneiden lomien pitäminen työsuhdetta aikana on vaikeaa.

Vuonna 2011 tehtiin noin 110 000 vuosilomakorvauksen jaksotuspäätöstä, joten jaksotuksesta luopuminen vähentää merkittävästi hallinnollista työtä. Muutos yksinkertaistaa työttömyysturvapäätösten tekoa, nopeuttaa ja helpottaa työttömyysturvan toimeenpanoa sekä vähentää työttömyysturvapäätöksistä tehtäviä valituksia.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että lakiehdotuksessa ei ehdoteta muutettavaksi säännöksiä lomakorvausten huomioimisesta soviteltua päivärahaa määrättäessä. Viime vuosina on useiden lainuudistusten yhteydessä painotettu tavoitetta saattaa kaikki työnteon muodot mahdollisimman yhdenvertaiseen asemaan. Valiokunta pitää osa-aikaisten työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta perusteltuna, että lomakorvauksen huomioon ottamisesta soviteltua päivärahaa määrättäessä luovutaan. Valiokunta pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta vielä selvittää, voitaisiinko asia hoitaa lakiehdotuksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä.

Työttömyysturvan kannustavuuden lisääminen

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa työttömyysturvan kannustavuuden lisäämistä säätämällä työttömyysturvan aktiivikorotukset etuoikeutetuiksi toimeentulotuesta ja pidentämällä asumistuen tarkistuksen lykkäysaikaa. Muutoksilla kannustetaan työtöntä osallistumaan työvoimapolitiittisiin aktiivitoimiin ja ottamaan vastaan lyhytaikaisiakin työsuhdetta.

Puolison tuloihin perustuvan tarveharkinnan poistaminen työmarkkinatuesta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tasa-arvon toteutumisen kannalta hyvin tärkeänä, että työmarkkinatuen saajan puolison tulojen perusteella suoritettavasta tarveharkinnasta luovutaan.

Puolison tulojen perusteella suoritettu tarveharkinta on kohdistunut useimmiten naisiin. Viime vuonna naisia oli puolison tulojen takia alennettua työmarkkinatukea saaneista 64 % ja kokonaan ilman työmarkkinatukea jääneistä 82 %.

Puolison tuloihin perustuvan tarveharkinnan poistaminen kannustaa työn vastaanottamiseen tilanteissa, joissa molemmat puoliset ovat työmarkkinatuella. Heidän kohdallaan työmarkkinatuen sidonnaisuus puolison tuloihin on merkinnyt sitä, että työn vastaanottaminen on pienentänyt perheen muita tuloja.

Työllistymisrahakokeilu

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa määräraikaista, alueellista työllistymisrahakokeilua. Kokeilulla kannustetaan pitkäaikaistyöttömiä työn vastaanottamiseen tekemällä työttömyysturvan ja työn välinen siirtymäkausi helpommaksi maksamalla työmarkkinatukea yhdeltä kuukaudelta samanaikaisesti palkan kanssa.

Lakiehdotuksen mukaan työmarkkinatuki myönnetään työllistymisrahana pitkäaikaistyöttömälle, joka ottaa vastaan vähintään kolme kuukautta kestävästä palkansaajan työssäolo-ehtoon luettavan työn. Työmarkkinatuki maksetaan työllistymisrahana yhden kuukauden ajalta työsuhteen alkamisesta lukien. Työllistymisrahan saamisen edellytyksenä on, että henkilö asuu työsuhteen alkaessa jossakin kokeilukunnassa. Työllistymisrahaa ei myönnetä henkilölle, joka työllistyy palkkatuetuun työhön. Kokeilun on tarkoitus olla voimassa kolmen vuoden ajan.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että työllistymisrahan tavoitteena olisi kannustamisen lisäksi työllistymiseen liittyvän byrokratian ja hetkellisen toimeentuloepävarmuuden vähentäminen. Näihin tavoitteisiin lakiehdotuksen mukainen malli ei vastaa kovin hyvin.

Työllistymisrahaa haettaisiin enintään 2 viikkoa ennen työn alkamista työ- ja elinkeinotoimistosta, joka antaisi asiasta lausunnon Kansaneläkelaitokselle. Lausunto annettaisiin työsuhteen alkamisen jälkeen. Työllistymisrahan saamiseen liittyvät ehdot ja hakumenettely asettavat haasteita tiedotus- ja neuvontapalveluille, jotta kaikki työllistymisrahaan oikeutetut saavat tuen. Myös työllistymisrahan maksaminen saat-

taa viivästyä niin, että toimeentulo ehtii vaarantua.

Ehdotuksen mukaan työllistymisraha koskee vain yli 3 kuukautta kestävästä työn vastaanottamisesta, joten se ei korjaa lyhytaikaisten töiden vastaanottamiseen liittyviä byrokratia- ja toimeentulo-ongelmia. Valiokunta on huolissaan siitä, että ehdotettu malli ei poista ydinongelmaa toimeentulokatkoksesta. Valiokunta pitää tärkeänä, että työllistymisrahakokeilu toteutetaan sellaisella maksatusmallilla, että työllistyvä ihminen voi luottaa siihen, että ylimääräinen työllistymiskannustin eli yhden kuukauden työmarkkinatuki maksetaan ilman ikävää katkosta toimeentuloon.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta edellyttää, että sosiaali- ja terveysvaliokunta selvittää, voitaisiinko työllistymisrahakokeilu toteuttaa yksinkertaisemman mallin pohjalta siten, että työmarkkinatuen maksaminen jatkuisi normaalisti, ilman katkoksia, yhden kuukauden ajan työllistymisen jälkeen niiden työllistyvien työttömien osalta, jotka ovat kokeilun piirissä. Lisäksi valiokunta toivoo, että sosiaali- ja terveysvaliokunta etsii mallin, joka kannustaa vastaanottamaan myös 3 kuukautta lyhyempiä työsuhteita. Mallin tulisi rohkaista lyhyiden työsuhteiden vastaanottamiseen myös vähentämällä toistuvista omavastuista johtuvia ongelmia.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

TyVL 19/2012 vp — HE 115/2012 vp

Helsingissä 8 päivänä marraskuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tarja Filatov /sd	Annika Saarikko /kesk
vpj.	Anne-Mari Virolainen /kok	Mikko Savola /kesk
jäs.	Markku Eestilä /kok	Eero Suutari /kok
	Sanni Grahn-Laasonen /kok	Katja Taimela /sd
	Anna Kontula /vas	Jani Toivola /vihr
	Lea Mäkipää /ps	vjäs. Laila Koskela /ps.
	Elisabeth Naucclér /r	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.